Poštnina plačana v gotovini. IZHAJA VSAK TOREK, ČETRTEK IN SOBOTO. Cena posamezni številki Din 1·50.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in o

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. — Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953. Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, . 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — D, za četrt leta se v Ljubljani.

LETO VII. Telefon št. 552. LJUBLJANA, dne 23. oktobra 1924. Telefon št. 552. ŠTEV. 126.

Licejska knjižnica Ljubljana

Poštna hranilnica kot izvor kredita.

Pod gornjim naslovom prinaša »Vreme« zanimiv informativen članek, ki bo interesiral tudi naše gospodarske kroge. Naj bo tu omenjeno, da se je naša Trgovska in obrtniška zbornica bavila s predmetom, o katerem razpravlja članek, že julija meseca, kjer se je na predlog zborničnega člana g. L. Petovarja sklenilo, da naj se zahteva, da se pri upravnem svetu, ki obstoja pri centrali čekovnega urada v Beogradu, imenuje za področje čekovnega urada v Ljubljani tudi zastopnika gospodarskih krogov iz Slovenije, ki do sedaj v tem upravnem svetu niso zastopani. Obenem je tedaj gospod Petovar tudi zahteval, da se z ozirom na veliko pomanjkanje denarja pri denarnih zavodih v področju ljubljanskega čekovnega urada poveča delež vlog poštno-čekovnega urada pri denarnih zavodih v Sloveniji, ker predstavljajo vloge čekovnega urada vedno razpoložljivo gotovino tukajšnjih interesentov, ki naj bi se predvsem uporabljala v okolišu vlagateljev.

Koncem leta 1923. — pravi člankar v »Vremenu« — to je zadnji pregled, katerega je izdala poštna hranilnica te dni, je bilo pri čekovnih zavodih v Sarajevu, Ljubljani in Zagrebu in pri poštni hranilnici v Beogradu vlog raznih vrst za celokupno vsoto 435.6 milijonov dinarjev. Od tega je bilo hranilnih vlog 1.2, čekovnih 243.2, likvidiranih in nedvignjenih računov 78.5 in tekočih računov 112.7 milijonov dinarjev. Ako se upošteva, da razpolaga Narodna banka danes z okroglo 1500 milijoni dinarjev za eskontiranje menic in za lombarde, je mogoče pojmiti značaj, katerega ima poštna hranilnica v državi, ker razpolaga z nekoliko stotin milijonov dinarjev.

Kakor v ostalem, tudi niso niti krediti Narodne banke kakor tudi ne poštne hranilnice povsem likvidni. Po poročilih, ki jih imamo, nahajamo precej kreditov, ki se s težko muko vplačujejo, a je mnogo tudi takih, za katere se ne more dati odpoved. Nadzorni svet, kateri je postavljen z ukazom z dne 29. novembra 1922, nadzoruje denarne posle te institucije. Nadzorni svet kontrolira poslovanje hranilnice in v svojstvu posvetovalnega organa oddaja svoje mnenje in stavi predloge glede vseh tekočih vprašanj. Rešitev v teh vprašanjih pripade, po gornjem ukazu, sporazumno ministru pošt, financ ter trgovine in industrije. Takoj, ko se je z ukazom ustanovil nadzorni svet, je ta izvršil revizijo kreditov, ki so se porazdelili med novčane zavode. Istočasno se je začelo izdelovati pravilnik o postopanju pri odobravanju novih kreditov. Ta pravilnik se je preteklo leto tudi izdal. Po tem pravilniku obravnava nadzorni svet vse prošnje za kredite, vložene pri poštni hranilnici in pri vseh čekovnih zavodih. Za primer, da je zavod izvršil predpisane pogoje, reši svet prošnjo po svojem preudarku. Ako zavod ne izpolnjuje pogojev, a je po mnenju sveta vendar vreden kredita, predlaga nadzorni svet ministru pošt, da za ta primer eventuelno odobri izjemo od predpisov pravilnika.

Po poročilu poštne hranilnice so se pred imenovanjem nadzornega sveta dajali krediti samo na tekoči račun z vnaprej določenimi odpovednimi roki. Da bi se dosegla čimvečja likvidnost poštne hranilnice, so se avgusta 1923. leta uvedli posebni, likvidni računi pri močnih in zelo likvidnih denarnih zavodih. Po teh računih odobrene kredite je mogla poštna hranilnica dvigniti dnevno brez odpovedi do 20% celokupnega iznosa, a vsote do 250.000 Din tudi celotno. Izbrane banke, kakor se trdi v poročilu, katere so se posluževale te vrste kreditov pri poštni hranilnici, so redno zadostovale zahtevam poštne hranilnice.

Poštna hranilnica ima danes približno 20 milijonov dinarjev kreditov, katere je odobrila malim denarnim zavodom. V nadzornem svetu prevlada mnenje, da bi se moralo za vsako ceno v bodoče izogniti kreditiranju malim zavodom, koji so težko likvidni in se lotijo raznih poslov, kateri niso likvidni, a so razen tega tudi riskantni, ker niso čisto bančni. Razen tega nalaga poštna hranilnica razpoložljive vsote tudi v državne vrednostne papirje. Kakor smo obveščeni, ima hranilnica za te svrhe določenih 30 milijonov dinarjev. Že leta 1922. je začela vlagati denar v državne papirje in to dela še danes. V rubriki »vrednostni papirji« je hranilnica koncem 1923 izkazala 15.7 milijonov dinarjev. To so lastni papirji (9.9) rezervnega fonda (2.8) in razlike na kurzu (3.0 milijone Din).

V gotovih krogih — nadaljuje člankar »Vremena« — se je začelo ponovno tretirati vprašanje uporabe denarja poštne hranilnice. Ta denar, se trdi, se zbira iz cele države iz vseh vrst in stanov. Zakaj se naj tega denarja morejo posluževati samo denarni zavodi in to zopet samo oni, kateri odgovarjajo pogojem, določenim v pravilniku? Sama hranilnica priznava, da niso vsi krediti likvidni in bilo je dovolj primerov, da so denarni zavodi, ki so uživali te kredite, prišli v konkurz. To je dokaz, da niso bili likvidni. Situacija pri nas je v splošnem takšna, da je popolna likvidnost izključena. Niti pri Narodni banki je ni. Toda likvidnost ni odvisna od veličine zavoda, nasprotno so mnogi in to baš večji zavodi postali nelikvidni s tem, da so vlagali denar v industrije in v zgradbe celo za svoje filijale. To je dalo povod, da so tudi kmetijske zadruge zahtevale od poštne hranilnice kredite in minister g Kulovec je napravil že neke korake, da dobi za kmetijske zadruge 60 milijonov dinarjev. Temu je nasprotoval nadzorni svet, češ, da bi se tako vsoto ne moglo dati, ne da bi se s tem tangiralo vprašanje poštne hranilnice. Njegovo mišljenje je razen tega, da zveze niso likvidne in da so se nekatere od njih, kakor se je to videlo n. pr. pri Hrvatsko-slavonskem gospodarskem društvu v Zagrebu, pokazale, da so bile zelo slabo vodene. To vprašanje pa ni prišlo, zbog ostavka vlade, niti do razpravljanja.

Vse to kaže, da zadobiva poštna hranilnica na važnosti in da jo je smatrati kot važen izvor kreditov, ki stoji v tem pogledu v isti vrsti z Narodno banko.

Kar se tiče stališča, ki ga zavzemajo v tem vprašanju gospodarski krogi iz Slovenije, je upati, da bo imela zbornična utemeljena akcija v smislu gori navedenega predloga g. Petovarja popolni uspeh in da pridemo čimprej do svojega zastopstva v centrali tega važnega zavoda in do primerne in pravične porazdelitve kreditov.

Razsodišče Ljubljanske borze za blago in vrednote.

Področje razsodišča: poedini njegovi uradni čini.

Omenjeno je že bilo, da je predvsem pravica, pa tudi dolžnost razsodišča

a) ugotovitev pristojnosti in izrek o njej.

V tem je sodišče popolnoma nezavisno od strank. Ni vezano na to, kar navaja tožitelj v tožbi, tudi ne na to, kar prigovarja toženec. Svojo pristojnost mora torej razsodišče ugotoviti brez ozira na to, ali se nepristojnost od ene ali druge strani uveljavlja ali ne, celo proti sporazumni volji obeh strank. Vsa, za rešitev vprašanja o pristojnosti odločilna dejanstva mora razsodišče iz lastnega nagiba, uradno poizvedeti in ugotoviti. Stvar strank pa je, da pazijo na to, da ustvarijo in razsodišu podajo vse zakonite potrebnosti za njegovo pristojnost.

Priprosta je stvar glede borznih opravil, sklenjenih na ljubljanski borzi, za katere je razsodišče vedno pristojno, razen ako stranki razsodišča nista izrečno in sicer s pismenim dogovorom izključili. — To določilo velja po zagrebškem in beograjskem statutu tudi za zagreško in beograjsko borzo, pa smo vsaj v tej točki dosegli popolno edinstvo.

Opozoriti pa je treba, da se tožba more podati tudi pri rednem sodišču in da se more pripetiti, da to sodišče razpiše narok za sporno razpravo, ker je prezrlo, da je borzno razsodišče pristojno ali ker tega po pomanjkljivih navedbah tožbe ni moglo spoznati. Čim je odreklo sporno razpravo, redno sodišče svoje pristojnosti ne more več izreči uradoma, temveč samo po pravočasnem tožencevem ugovoru. Pravorečen pa je tak ugovor, ako se v postopanju pred zbornim sodiščem zglasi pri t. zv. prvem naroku (§§ 239., 240. c. pr. r.), pred okrajnim sodiščem pa, predno se toženec v pravdo spusti, t. j. na prvi ustni sporni razpravi, preden začne razpravljati v stvari (§ 441. c. pr. r.).

Važnejša je zgoraj omenjena naloga strank, kadar ne gre za borzne posle. Tu treba prepričati razsodišče, da so se strnili vsi trije pogoji za njegovo pristojnost: glede strank, glede predmeta in glede oblike njih razsodiške pogodbe. — K prvemu bi bilo še omeniti, da spadajo k trgovskim družbam tudi družbe z omejeno zavezo. Od protokoliranih trgovcev, ki niso člani borze, so pa zmožni, se podrediti borznemu razsodišču samo oni, ki se po svojem poklicu bavijo s predmetom dotičnega pravnega opravila. — K drugemu bi bilo še navesti, da mora iti vedno za blago, ne morda za vrednote (efekte), in da mora to blago biti nakupljeno za svrhe trgovine, ne pa za lastno kupčevo uporabo, n. pr. za lastne obrate (obrtne in industrijske naprave). Blago mora biti dalje tako, s kakršnim na ljubljanski borzi trgujejo. — Predpise glede oblike je najstrože upoštevati. Klavzula o podreditvi pod borzno razsodišče mora biti čisto določna in ne sme n. pr. biti v njej stranki dana izbera med rednim sodiščem in borznim razsodiščem. Ni pa treba, da je pismeni dogovor o podreditvi obsežen v samo eni, po strankah podpisani listini. Dovolj je, da so se med strankami izmenjale pismene izjave te vsebine. Tudi ni treba, da je sklepno pismo po sopogodniku lastnočno podpisano; zadostuje, da se je firma pritisnila nanj s pečatilom. Seveda razpade dogovor o razsodišču, ako se sklepno pismo samo stornira. O protokoliranih trgovcih in pa o članih borze je že bilo rečeno, da zadostuje, da brez ugovora sprejmejo sklepno pismo, ki ima določbo, da se spori iz dotičnega posla morajo razsojati pred razsodiščem. Kdaj je vzeti, da je sklepno pismo sprejeto brez ugovora, to je presojati po propisih, ki veljajo v fakturni klavzuli (§ 88., 2. odst. jur. norme). Ni torej sprejeto brez ugovora, ako se sicer obdrži, pa se graja cela njegova vsebina ali se graja vsaj ta klavzula. Je pa sprejeto brez ugovora, ako se sicer grajajo stvarno posamezne točke, pa se ta klavzula sama ne graja.

Razume se ob sebi, da more stranka odstopiti od že ustanovljene pristojnosti razsodišča, a to glede borznih opravil, ako se stranki pismeno tako sporazumejo, glede drugih blagovnih opravil pa zadostuje brezoblični sporazum, dasi se je podreditev pod razsodišče pismeno bila ustanovila.

Pri eni vrsti strank pa mora borzno razsodišče še nekaj več ugotoviti, preden se izreče za pristojno. Ako namreč pripada ena stranka

kmetijsko gospodarskemu sloju,

se mora razsodišče nadalje baviti še z vprašanjem, v kakem razmerju je blagovni posel, ki je predmet spora, z gospodarskim obratom stranke. Ako je ta posel z obratom stranke očitno v nerazmerju, mora razsodišče ne samo na predlog stranke, ampak tudi uradoma tožbo zavrniti kot nepripravno za postopanje pred razsodiščem. K kmetijsko-gospodarskemu obratu je šteti tudi obrate, ki jih ima stranka napominjanega sloja v zvezi s svojim kmetijstvom, osobito v svrho boljšega izkoriščanja proizvodov svojega kmetovalstva.

Zakon je s to določbo hotel zaščititi pripadnike tega sloja, da bi se ne zavezali preko svoje dejanske potrebe, ne nasedli agentom in se ne vdali diferenčni igri. — Da velja ta določba za vse ostale blagovne spore, ni nobenega dvoma Spor pa je, da li velja tudi za borzne posle, t. j. ako je bil dotični posel sklenjen na borzi. Oni, ki to zanikajo, se sklicujejo na to, da je ta določba uvrščena v člen XIV. uvodn. zakona k c. pr. r., ki govori o drugih nego borznih poslih v tehničnem zmislu besede. Drugi pa utemeljujejo svoje, bržčas pravilno mnenje s tem, da bi zakon svojega označenega namena ne dosegel, ako bi bilo razsodišče samo tedaj izključeno, če gre za blagovne posle, sklenjene izven borze, ko je treba skleniti pismeno razsodiško pogodbo, bi pa ne bilo izključeno, ko gre za posle na borzi, kjer nastopi pristojnost razsodišča sama ob sebi. Naš pravilnik govori o tej izjemni določbi v 2. odstavku § 40., ki govori na sploh, ne da bi delal razlike med borznimi posli in posli, sklenjenimi o blagu izven borze. — Vsa ta določba pa ne velja za inozemce.

Bodi še enkrat poudarjeno, da mora razsodišče uradno na to paziti, da je pristojno, in da mora v to svrho vse, kar treba, uradno ugotoviti, ne da bi bilo vezano na predloge ali dejanske navedbe strank. Ako se je razsodišče izreklo za nepristojno ali je tožbo zavrnilo zaradi očitnega nerazmerja pravnega posla z gospodarskim obratom kmetijsko-gospodarske stranke, postane tak izrek oziroma taka zavrnitev takoj pravnomočna, ker za postopanje pred razsodiščem ni instančne poti. Sedaj pa redno sodišče ne bo moglo odkloniti svoje pristojnosti, ker mora biti strankam na razpolago neko sodišče. Kaj pa je umeti pod pravnomočnostjo, ki jo omenja čl. XXIV. uvodn. zakona k c. pr. r., obravnavati bo pozneje pri odstavku o pravnih sredstvih. rst.

Iz davčne prakse.

(Važna razsodba celjskega upravnega sodišča.)

(Nadaljevanje.)

Glasom obvestila stranke o odmerni podlagi je tvoril namreč ravno promet eden glavnih činiteljev za določitev dohodka iz trgovine od strani davčnega oblastva I. stopnje. Stranka je naravno hotela potom knjižnega vpogleda spraviti ta važni odmerni činitelj potom vpogleda v njene knjige na pravilni nivo in s tem posredno vplivati na določitev visokosti dohodka in davka samega. **O tem pa, da se je način odmere oziroma ocenitev čistega dohodka predrugačila po prizivni komisiji,** ki se je glasom izvajanja v odgovoru na tožbo postavila na drugo odmerno stališče s tem, da dohodka ni izračunala več na podlagi prometa in zasluženega odstotka, nego ga ocenila po lastnem preudarku v zmislu § 222 zakona o osebnih davkih, **stranka v teku celega administrativnega postopanja ni zaznala** in tudi odlok o rešitvi strankinega priziva ne vsebuje nobene tozadevne jasne točke. O tem se bode še dalje spodaj govorilo.

Stranko se je pozvalo vzlic temu, da se sklicuje poziv izrečno na strankino ponudbo, k vpogledu v vse poslovne knjige, zapiske, račune, izkaze, pogodbe in pobotnice. Iz tega bi se dalo morda sklepati, da je imelo upravno oblastvo pri pozivu v mislih ne ponujeni nego zaukazani vpogled. Temu pa nasprotuje dejstvo, da poziv nosi izrečno pripombo, da bi se za slučaj, da bi stranka ne dovolila vponujenega vpogleda, smatralo, da je umaknila svojo ponudbo. Po vsebini poziva gre tedaj brezdvomno samo za ponujeni dokaz. Če se pa upravno oblastvo v odgovoru na tožbo postavi na stališče, da gre za zaukazani vpogled, potem ima ta poziv bistveno pomanjkljivost, da ne vsebuje v smislu odstavka II., 5. izvršilne naredbe izrečnega pristavka, da bi se, če se pozivu ne ustreže v primernem roku, priredil davek uradoma brez nadaljnjega sodelovanja davčnega zavezanca na podlagi oblastvenih pripomočkov (§ 213. zakona o osebnih davkih). Čeravno stranka te pomanjkljivosti v svoji tožbi ni izrečno grajala, obstoja vendar potreba za ugotovitev tega nedostatka po službeni dolžnosti (uradoma), ker je upravno postopanje v nujni zvezi s prvo točko strankine tožbe.

Tudi glasom zapisnika o izvršenem knjižnem vpogledu gre za ponujeni vpogled, ker ta zapisnik poudarja izrečno, da stranka **ponuja** vpogled v poslovne knjige. Kot dokazilna svrha je v tem zapisniku navedena okoliščina, da se dokaže strankina trditev, da znaša blagovni promet iz špecerije le 290.132 kron 2 vin. in iz železnine 306.578 K 27 v in ne 451.560, oziroma 530.000 kron.

Iz vsega tega sledi, da gre 1. predmetno za ponujeni in ne morda za zaukazani knjižni vpogled oziroma slučaj, da se je hkrati s ponujenim izvršil zaukazani vpogled in 2. za dokaz visokosti prometa in ne morda visokosti čistega dohodka, ker iz aktov ni razvidno in se stranki tudi ni naznanilo, da se je raztegnil namen vpogleda na dokaz še drugih merodajnih činjenic, posebno visokost čistega dohodka. V zmislu že večkrat navedenih zakonskih določil **se mora pa obseg ponujenega vpogleda omejiti na mero, ki jo zahteva dokazna snov,** v tem slučaju tedaj visokost prometa, ki jo hoče stranka dokazati. Vprašanje nastane, če se je s knjigami, v katere se je dovolil in izvršil vpogled, izčrpala dokazna snov, to je, če se je zamogla dokazati visokost blagovnega prometa. Upravno sodišče je v tem oziru mnenja, da je upravno oblastvo zamoglo na podlagi podatkov, ki so jih nudile vpogledne knjige in knjižni pripomočki, ugotoviti ne samo za odmero važnih okoliščin, nego tudi sam surovi blagovni promet, to je množino in vrednost iz trgovine proti odplačilu oddanega blaga.

(Nadaljevanje sledi.)

K. Tiefengruber:

Esperanto.

(Slovnična lahkota.)

Z razvojem radio-tehnike kot prometnega sredstva preko cele zemeljske obali stopa vprašanje enotnega jezika za okrožno občevanje vedno bolj v ospredje. Prvi brezžični pogovor, ki je krožil okoli zemlje iz Newyorka v Tokio, se je vršil v Esperanto; otvoritveni govor angleškega kralja pri wembleyski razstavi je krožil prestavljen v Esperanto brezžično čez cel svet. Na kongresu zastopnikov radiopostaj svetovnega omrežja v Genfu so rabili samo Francozi in Švicarji francoščino, ostali delegati 37 držav so se posluževali Esperanto-jezika. S tem je ta umetni jezik priznan za svetovno občevalno sredstvo, ki se bo brezdvomno uveljavilo v vseh panogah mednarodnega prometa.

Brezžična poročila se ne dajo objaviti hkratu v vseh živih svetovnih jezikih. Treba se je torej zediniti na enega; in v tem oziru tekmujeta danes angleški jezik in Esperanto. Izgleda pa vedno odločneje, da pride Esperanto do prvenstva, ker ima za seboj nevtralnost in nima slovničnih težkoč drugih jezikov.

Vsak ne zna angleščine, pač pa je vsakemu in sicer v teku par tednov mogoče, da se priuči Esperanta.

Esperantska slovnica je pravi vzor enostavnosti. Vse gre po določenih pravilih brez izjem, celo naglas pada vedno na predzadnji zlog. Kakor angleščina ima Eperanto samo en člen (la); samostalniki so brez spolov. Vse besede iste vrste imajo enako končnico, iz te je torej razvidno, če gre za samostalnik, pridevnik, glagol itd.

N. pr.: »telefono — telefon, »telefona« — telefonistično, »telefoni« — telefonirati. Množino znači obesek »j«: »lando« — dežela, »landoj« — dežele. Naravna spolna razlika se izrazi za ženski spol z zlogom »ino«: »filo« — sin, »filino« — hči. Poklic značijo končnice: »isto«, oziroma »istino«: »bakisto« — pek, »kuracisto« — zdravnik. »Ejo« pomeni kraj, kjer se kaj godi: »lernejo« — šola.

»Aro« znači skupnost predmetov, za katere rabijo drugi jeziki navadno popolnoma nove samostalnike: »arbo« — drevo, »arbaro« — gozd. Končnica »igi« pri glagolih pomeni, da se je dejanje povzročilo: »havi« — imeti, »havigi« — storiti, da se ima; to velja tudi za pridevnike: »pura« — čisto, »purigi« — čistiti.

Iz predstoječih primerov, ki se nanašajo na vse ostale besedne razrede, je že jasno, da je sistem končnic prav za prav slovstveno jedro jezika, in se dajo na ta način tvoriti nepregledne vrste različnih izrazov.

Vzemimo besedico »kun« — z; »kune« — skupaj; »kuna« — skupno, »kunigi« — združiti, »kunigolo« — združilno sredstvo; »kunulo« — drug (tovariš).

Iz razmeroma majhnega števila debel in osnovnih zlogov je sestavljen cel jezik z izvanredno bogatim izrazoslovjem, katerega se je v nekaj dneh ali tednih lahko priučiti. Raznovrstni slovstveni pripomočki, ki delajo v mnogobrojnih oblikah pri vseh drugih jezikih učencem največje težkoče, odpadejo skoraj popolnoma pri Esperanto, ne da bi to škodovalo gibčnosti jezika. Spreganje glagolov, na primer tvori v nekaterih živih jezikih take učne težave, da jih komaj znanstveniki premorejo; v Esperanto pa znaš iz pravil vse, kar se glagolov tiče, če veš, da pomenja samoglasnik »a« sedajnost, »i« preteklost, »o« prihodnjost. Podobno se tvorijo tudi druge glagolske oblike.

Seveda si je treba v Esperanto pridobiti gotov besedni zaklad temeljnih izrazov, vse drugo pa je stvar pravilne porabe tvorilnih načel za celo jezikoslovje.

V esperantu torej nismo vezani na obče veljavne izraze in slovstvene običaje, vse je prav, kar odgovarja obstoječim jezikovnim pravilom.

Glavni razloček esperantskega jezika od prvega poizkusa umetnih jezikov, od takozvanega »volapük«, je okolnost, da vsebuje esperanto debla iz živih jezikov, osobito romanskih, iz katerih je največ izrazov izposojenih tudi v druge žive jezike; s tem se bliža esperanto najbolj narodnim jezikom, in so mu dani predpogoji mednarodnega značaja.

Če poslušamo pogovor v esperanto, ne dobimo utisa, da bi bila to umetna slovstvena tvorba. Teoretični premisleki proti temu jeziku so davno že ovrženi, in danes ni več dvoma, da je za mednarodni promet najprimernejše občevalno sredstvo. Gre sedaj samo še za način splošnega uveljavljenja v tem smislu.

Rešitev tega vprašanja bo najbrž pridržana radiotelefoniji, konečna odločitev pa društvu narodov.

M. Savić:

Naša industrija in obrt.

(Nadaljevanje.)

50. Naša kamenoseška obrt in industrija.

Kamen se obdelava na obrtniški, na hišno-industrijski in na industrijski način.

Kamenoseški obrtniki so porazdeljeni po celi državi in v celoti pokrivajo potrebščino naših mest glede spomenikov in stavbenih izdelkov.

Hišna industrija izdeluje spomenike za potrebe bližnje, pa tudi oddaljenejše okolice.

Industrija se razvija v posebno ugodnih krajih, ali v neposredni bližini kamenolomov ali pa v krajih, v katerih je največje povpraševanje po njenih izdelkih.

V Srbiji je kamenoseška obrt zastopana po 12 tvrdkah, v Beogradu s približno 200 delavci. Poleg tega se nahaja po en kamnosek v mestih: Aleksinac, Valjevo, Ivanjica, Niš, Svilajnac. V Jagodini, Šabacu in Kragujevacu so po štirje, v Negotinu, Užicah in Požarevacu po dva, v Kruševacu trije in Leskovacu pet kamnosekov.

Hišna industrija je zastopana v sledečih krajih: 1. V Puhovu izdeluje 15 seljakov nagrobne spomenike iz peščenca, katere prodajajo po dragočevskem, arilskem in požeškem okraju. 2. V Biosci obdeluje 50 seljakov apnenec za potrebe enega dela užiškega okraja. 3. V okolici Studenice izdeluje okoli 30 seljakov spomenike iz znanega mramorja za potrebe čačanskega okrožja. 4. V Belih vodah izdeluje okoli 400 delavcev spomenike in nagrobnice iz belega peščenca za moravsko, kragujevško, kruševaško in niško okrožje. 5. v Dejanah in Stubljah izdelujejo spomenike iz granita za vranjsko, pirotsko in niško okrožje. 6. V Vidovacu delajo mramornate spomenike, katere prodajajo po vranjskem okrožju. 7. V Zorunovacu in Crvenju delajo spomenike iz peščenca za timoško in pirotsko okrožje. 8. V Arangjelovacu izdelani mramornati spomeniki se prodajajo po valjevskem okrožju. 9. V vasi Pogoruša pri Skoplju izdeluje okoli 30 hiš nagrobnice in spomenike iz finega mramorja.

Kamenoseška obrt se razvija v Topčideru in okolici, Benčacu do Arangjelovca, v Ripnju, Džepu, v Matajevci-Kamenici, v Belih vodah, v Krvavici, v Brajkovcu in Šišilovcu.

Sedaj obstoji v Benčacu I. industrija marmorja, ki je opredeljena s stroji. Ima motor na nafto s 100 konjskimi silami, razne stroje za obdelavo kamenja, cirkular z dijamantom in stružnice. Obdeluje beli marmor iz kamenoloma v Benčacu, ki je kvalitativno boljši nego kararski. L. 1921. je obdelala približno 350 m³, v letu 1922. pa 1000 m³. Posebno ji uspevajo plošče za električne instalacije. Po tem marmorju je živahno povpraševanje v celi državi.

Motorna delavnica za žaganje granita v Rupnju je bila v vojni porušena. Sicer se bavi v Rupnju in v okolici ter v Belem potoku in v Resniku približno 150 seljakov s kamnoseštvom. V Beogradu sta dve večji delavnici: Pertota in Lukačeka, ki izdelujeta tudi fine spomenike iz domačega, švedskega in italijanskega kamna.

(Dalje sledi.)

Trgovina.

Pravilniki o odpiranju in zapiranju trgovin in o delovnem času stopili v veljavo. — Pravilnik o delovnem času v trgovskih obratih, pravilnik o delovnem času v obrtnih obratih ter pravilnik o odpiranju in zapiranju trgovin, (ki smo ga objavili v zadnjem našem listu), so bili objavljeni v zadnjih »Službenih novinah« in so stopili s tem veljavo.

Naša pomorska trgovina. V naši pomorskih pristaniščih je dosegel obalni promet l. 1921 3,152.000 ton, l. 1922 3,713.000 ton in leta 1923 3,837.000 ton raznega blaga. Izvoz je znašal leta 1921 322.000 ton, leta 1922 1,231.000 ton in l. 1923 1,283.000 ton, uvoz pa l. 1921 2,544.000 ton, l. 1922 6,950.000 ton in l. 1923 7,614.000 ton. Po pristaniščih se razdeli promet nastopno: Bakar 581.000 ton, Bar 110.000 ton, Gruž 1,614.000 ton, Korčula 38.000 ton, Kotor 71.000 ton, Makarska 65.000 ton, Metković 1,231.000 ton, Senj, 174.000 ton, Split 6,179.000 ton, Sušak 104.000 ton, Šibenik 1,561.000 ton in ostala pristanišča 1,124.000 ton.

Centralna prodajalna tovarn za vžigalice v Zagrebu. Kakor smo pred kratkim poročali, so tovarne za vžigalice v naši kraljevini osonvale v Zagrebu centralno prodajalno, da tako omilijo medsebojno konkurenco in omogočijo zaposlenost. Vsa naročila vžigalic bo sprejemala centralna prodajalna in jih razdeljevala po dogovorjenem ključu, po katerem dobe tovarne: v Osijeku 53%, v Vrbovski 15%, v Stolacu 15%, v Vrbasu 8½% in v Rušah 8½% naročil.

Prodajanje koncentrirane kisove kisline. Ministrstvo narodnega zdravja je na predstavko Saveza trgovaca v Zagrebu pod št. Hb 42.852, od 7. oktobra t. l., izdalo nastopni razpis: »Ministrstvo narodnega zdravja **ne** prepoveduje, da se prodaja koncentrirana, več nego 15 stopinj močna kisova kislina, **trgovcem,** ki se bavijo s prodajo življenjskih potrebščin na drobno, ampak le prepoveduje, da bi trgovci-detajlisti prodajali tako močno kislino svojim **odjemalcem.** Ministrstvo zahteva le, da **odjemalci** ne pridejo do tako močne kisline. Detajlist **ima vsekakor pravico, da si nabavi od industrijalca poljubno močno kislino,** mora jo pa pred nadaljnjo prodajo razredčiti. Ministrstvu trgovine je pridržano, da uredi vse ostalo, kar se tiče podrobne prodaje. Istočasno je ministrstvo narodnega zdravja na proteste industrijalcev odstopilo vprašanje prodaje kisove kisline sanitetnemu svetu, da se izjavi, kako naj se uredi podrobno prodajo kisline v trgovinah z življenskimi potrebščinami.« Po tem razpisu sme trgovec nakupovati kisovo kislino brez ozira na jakost, le konsumentom ne sme prodajati močnejše nego 15 stopinjske kisline. S tem smatramo, da je zadeva, glede katere je tudi zveza trgovskih gremijev v Ljubljani po svojem predsedniku g. Jelačinu takoj po objavi prepovedi vložila posebno spomenico, zadovoljivo rešena.

Mednarodna trgovska zbornica. Dne 26. septembra t. l. je imel eksekutivni odbor mednarodne trgovske zbornice sejo, na kateri je angleški narodni komite poročal, da se v večini držav carini bombaževo in volneno blago, če tudi vsebuje le neznaten odstotek naravne ali umetne svile, kot svileno blago z luksuznim pribitkom. Eksekutivni odbor je na podlagi tega poročila naprosil narodnostne komiteje 19 držav, da poiščejo sredstva za znižanje teh zelo visokih carinskih postavk. Nadalje je eksekutivni odbor sklenil vplivati na narodnostne komiteje, da se pri svojih vladah zavzamejo za čimprejšnjo ratifikacijo nastopnih sporazumov: 1. Protokola zveze narodov o arbitražni klavzuli, katerega so dosedaj ratificirale le Finska, Italija in Albanija; 2. mednarodnega dogovora o poenostavljenju carinskih formalnosti (ta dogovor so dosedaj ratificirale le Anglija, Avstrija, Italija, Danska, Nova Zelandija in Jugoafrikanska Unija); 3. konvencijo o mednarodnem železniškem režimu, katero je do sedaj ratificirala le Anglija.

Stalna razstava inozemskega blaga v Aleksandriji. Grška trgovska zbornica v Aleksandriji priobčuje, da je otvorila v lastnem poslopju stalno razstavo inozemskega blaga, ki ima namen omogočiti stalne stike med producentom, trgovcem in konzumentom. Izdelki so razstavljeni v posebnih steklenih omarah.

Pristojbina za prostor, širok 0.25 m, dolg 0.35 m in visok 0.50 m znaša 20 šilingov na leto. Za dvojni prostor se pobira 10%, za trojni pa 25% povišek. Seznam razstavljalcev in njihovih izdelkov objavlja v svojih poročilih, ki so v trgovskih krogih v Egiptu in v Sudanu jako razširjena.

Oddaja tlakovanja v Skoplju. Občina mesta Skoplje razpisuje na dan 30. oktobra t. l. ofertalno licitacijo glede oddaje izdelovanja tlaka v Skoplju. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Industrija.

Svilna industrija v naši kraljevini. Reja sviloprejke je predvsem razširjena v okolici Gjevgjelija, Strumice in Dojranskega jezera. Produkcija kokonov sicer še daleč zaostaja za predvojnim številom v teh krajih, vendar pa se javna oblast trudi, da to rejo resno podpira. Cena nakupa svile je bila zelo povišana in drevesnica, v kateri se nahaja 100.000 murv, oddaja zastonj drevesa, da se nadomestijo ona, ki so bila uničena med vojno. V Gjevgjeliju se nahaja sedem naprav za šušenje kokonov: Bratov Naković za 50.000 ok kokonov, g. Ali Effendija za 20.000 ok, g. Tane Menovića za 20.000 ok, g. Dagažledjevića in slednjič ona svilne tovarne. Slednja ima moderne naprave, ki lahko posuše do 100.000 ok kokonov. V Strumici ima najvažnejšo napravo g. Tanević za 16.000 ok, gg. Alilović in Naković za 20.000 ok in Bratje Galervić za 13.000 ok. Naprave ob Dojranskem jezeru so bile vse med vojno uničene. Produkcija sviloprejnih kokonov je bila sledeča: Pokrajina Gjevgjeli: leta 1912 900.000, l. 1920 50.000, l. 1921 70.000, l. 1922 100.000 ok. Pokrajina Strumica: l. 1912 80.000, leta 1920 50.000, l. 1921 50.000, l. 1922 80.000 ok. Pokrajina Dojran: l. 1912 40.000, l. 1920 30.000, l. 1921 30.000, l. 1922 40.000 ok. Skupaj: l. 1912 1,020.000, leta 1920 130.000, l. 1921 150.000, l. 1922 220.000 ok. Producenti so seljaki. Kokone izvažajo v Francijo in v Italijo. 60 odstotkov celokupne produkcije se izvaža v smeri Milan. Za časa zadnje žetve so se jugoslovanski kokoni prodajali na italijanskem trgu 80 lir kilogram. 20 odstotkov produkcije kupijo domače svilne tovarne. Leta 1922 so kupile 18.000 kg posušenih kokonov in l. 1923 22.000 kg. Tovarna v Pančevu je sama porabila 8000 kg. Glavna tržišča za prodajo sviloprejnih kokonov so: Kosovo, Priština, Prizren in Djakovica.

Sladkorni kartel. — V Beogradu se vrše že dalje časa pogajanja za osnovanje sladkornega kartela. Pogajanj se udeležuje osem tovarn; udeležujejo se jih torej tudi državne tovarne. Glavni predmet pogajanj tvori sicer osnovanje kartela, paralelno s temi pogajanji pa se vrše tudi posvetovanja, kako naj se olajša izvoz letošnje produkcije, ki bo utegnila doseči nad 4000 vagonov presežka po kritju domače potrebe in kako naj se izvrši kontingentiranje v okviru kartela za posamezne tovarne. Pomanjkanje gotovine v sedanji kampanji posebno občutijo nekatere tovarne. Tako je bila sladkorna tovarna v Usori te dni primorana izplačati službene prejemke delavcev v naturi, to je s sladkorjem.

Denarstvo.

Valutna reforma v Avstriji. — Od 1. januarja 1925 se morajo v Avstriji voditi vse knjige, izdajati računi, sklepati pogodbe itd. edino v šilingovi veljavi (1 šiling = 10.000 avstrijskih kron). Tudi bilance za leto 1924. se morajo sestavljati edino v tej veljavi.

Carina.

Carinski ažijo za mesec oktober t. l. na Španskem. — Carinski ažijo, ki se pobira v mesecu oktobru t. l., znaša v primeru, da se carina plača v srebru ali v bankovcih namesto v zlatu, 45.96%. Srednji septemberski kurzi za preračunavanje carinskega ažija v mesecu oktobru t. l. za blago, ki prihaja iz držav z devalvirano valuto, so se nastopno določili: Jugoslavija 9·992, Češkoslovaška 22·665, Portugalska 4·018, Finska 18·988, Bolgarska 5·516, Turška 4·82, Brazilija 27·067, Avstrija 0·011, Rumunska 3·889, Grška 13·587, Ogrska 0·10.

Rastlinski vosek. — Svoječasno poročilo o odločbi generalne direkcije posrednih davkov, da je rastlinski vosek zavezan državni trošarini, popolnjujemo v toliko, da je ta vosek zavezan državni trošarini le v primeru, da se porablja kot surovina za izdelavo trošarinskih predmetov (n. pr. sveč). Trošarina za ta vosek se ne pobira ob uvozu, ampak carinarnica obvesti o uvozu pristojno finančno kontrolo, da kontrolira, za kakšne namene se uvoženi vosek uporablja in eventuelno pobere državno trošarino, ako se vosek porablja za izdelavo trošarinskih predmetov.

Carinski prejemki v prvi dekadi meseca oktobra 1924. — V času od 1. do 10. oktobra t. l. so naše carinarnice pobrale 58,073.377 Din carine. Največ so pobrale sledeče carinarnice: v Beogradu 14,214.904 Din, v Zagrebu 13,257.968 Din, v Ljubljani 3,464.167 Din in v Subotici 3,257.004 Din. V Sloveniji so pobrale največ carinarnice: v Mariboru 3,046.147 Din, na Jesenicah 259.034 Din in na Rakeku 462.546 Din.

Uveljavljenje nove avstrijske carinske tarife. — Nova avstrijska carinska tarifa, katero je parlament pred kratkim odobril, stopi v veljavo koncem meseca oktobra t. l. Carinska tarifa vsebuje poleg splošne avtonomne tarife pri marsikaterih postavkah tudi pogodbeno tarifo, na podlagi trgovskih pogodb, katere je Avstrija do sedaj sklenila z Italijo, Francijo in Belgijo. Ker uživa na podlagi posebne pogodbe, ki je še v veljavi, naše blago pri uvozu v Avstrijo največje ugodnosti, bo veljala pogodbena tarifa za naš promet z Avstrijo še sedaj, dasi še ni sklenila z nami formelno trgovske pogodbe. Naše blago se torej v Avstriji ne bo slabše obravnavalo, nego blago katerekoli druge države. V novi avstrijski avtonomni tarifi je večina carinskih postavk, ki pridejo v poštev, izdatno povišana. Nujno je torej, da se posebni tarifni sporazum v okviru trgovske pogodbe, za katero se ravnokar vršijo pogajanja, čimpreje sklene, da se prepreči občutno oškodovanje naših gospodarskih krogov, ki se bavijo z izvozom v Avstrijo.

Carinski koeficient v Italiji je znašal od 5. do 10. oktobra t. l. 441 (100 osnovna carina in 341 ažijski pribitek).

Davki in takse.

Taksna oprostitev nakupov in dobav. — Po razpisu generalne direkcije državnega računovodstva z dne 1. oktobra 1924, št. 106.109, je priobčila generalna direkcija posrednih davkov s spisom z dne 24. septembra 1924, št. 48.042, nastopno pojasnilo: V tretjem odstavku pripombe k post. 24. taksne tarife je določeno, da niso niti neposrednji nakupi po trgovinah brez predhodne pogodbe, niti nabave do 2000 Din zavezani taks. post. 24. taksne tarife. Ker smatrajo oblasti za »nabave« samo nakupe in prodaje, ki se vrše po javni dražbi, kar je očito pogrešno in nasprotuje predpisom člena 86 zakona o državnem računovodstvu, pojasnjuje generalna direkcija posrednjih davkov na podstavi člena 43. zakona o taksah: Vsi neposrednji nakupi iz trgovine kakor tudi ostale nabave — nakupi —, ki se izvrše brez javne dražbe, niso do 2000 dinarjev zavezani taksi post. 24. taksne tarife; za vse neposrednje nakupe preko tega zneska kakor tudi za nabave po javni dražbi brez ozira na njih vrednost, pa se mora pobirati taksa te tarifne postavke.

Izvoz in uvoz.

Francoski promet. Uvoz tekom devetih mesecev tekočega leta je dosegel 29 milijard frankov in 42,740.000 ton. Izvoza je bilo v istem času za 30,650.000 frankov in 21,241.000 ton. Lanski promet iste dobe je znatno prekoračen.

Izvoz krompirja in sadja v Nemčijo. Mnoge nemške tvrdke so pričele povpraševati po krompirju v Jugoslaviji; nekatere žele tudi uvoza jugoslovanskega sadja. Letos je krompirja in sadja v izobilju in tako se na nemška vprašanja lahko povoljno odgovori.

Zlatorog terpentinovo milo,
ponujajte svojim odjemalcem in bodite prepričani, da jih bodete dobro postregli!

Razno.

Generalni konzulat naše kraljevine na Reki. — Za generalnega konzula naše kraljevine na Reki je imenovan g. Spiro Pavlović.

Naš generalni konzulat v Trstu je naslovil preko Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na gospodarske kroge v Sloveniji opozorilo, naj se obračajo za informacije in po pojasnila naravnost na konzulat, kadar smatrajo za potrebno, ali osebno ali pismeno. V zadnjem primeru posreduje tudi zbornica. Konzulat opozarja, da je pripravljen z največjo uslužnostjo dajati informacije in pojasnila gospodarskim krogom o gospodarskih prilikah vseh treh Benečij.

Ratifikacija angleško-ruske pogodbe odgodena. — Radi politične krize v Angliji je sklenil osrednji izvršilni odbor ZSSR, da odgodi ratifikacijo angleško-sovjetske pogodbe.

Prva sovjetska banka v inozemstvu. — V Carigradu se je osnovala prva sovjetska banka v inozemstvu kot podružnica »Rusko-komercijelne banke«. Banki je namen, da privabi inozemski kapital za pospeševanje izvoznih in uvoznih operacij sovjetske unije.

Prva turbinska lokomotiva v Nemčiji. — Že nekaj let se uporablja parna turbina kot izvanredno ekonomsko in zanesljivo pogonsko sredstvo na parobrodih in v tvornicah na stabilnih mestih. Zadnja leta so se vršili v Nemčiji opetovano poskusi, da se tudi pri lokomotivah konstruira turbina namesto dosedanjih parnih cilindrov. Ti poskusi so se posrečili in je nedavno tvrdka Krupp-Essen izdelala prvo turbinsko lokomotivo, s katero so se delali več časa poizkusi in ki je dala izvrstne rezultate. Na tej lokomotivi se zbog štedenja pare prištedi za 20 do 80% premoga v sorazmerju z običajnimi lokomotivami. Povečanje moči za vlačenje in štedenje so danes najvažnejši problemi strojne tehnike. Kruppova lokomotiva je dosegla tako eno kakor drugo, kar pomeni nov korak naprej v razvoju parnih lokomotiv.

Kako spoznamo kakovost kave? Ali je kava dobra, spoznamo najbolje, ako vržemo nekoliko zrnjev v kozarec, napolnjen s čisto vodo. Če padejo zrna na dno, je to dokaz, da je kava dobra in zrela; če plavajo po vrhu, pomeni, da zrnja niso zrela. Pri tem se lahko tudi prepričamo, ali je kava barvana. Barvana kava ima neprijeten duh in je lahko škodljiva. Zato se priporoča, da vsako kavo pred praženjem operete, potem pa posušite in šele nato pražite. Pri praženju je treba paziti, da se ne opraži preveč ali prehitro. Med praženjem moramo večkrat vzeti kavo od ognja, jo mešati in pustiti, da se malo ohladi. Ko postanejo zrnja svetlo rjava, je kava opražena. Preveč kave naenkrat ne praži, ker se izdiši. Raditega je priporočljivo, da jo vsakokrat zmeljete le toliko, kolikor jo ravno rabite.

Ukrepi italijanskega ministrstva glede izdelovanja moke in kruha. — Z ozirom na velik porast cen za moko in kruh je italijanski minister narodnega gospodarstva razposlal prefektom daljšo okrožnico, v kateri pravi: Znane so razmere žitne aprovizacije za tekoče leto, tako pravi okrožnica. Slaba domača letina, ki jo opazujemo letos tudi v izvažajočih deželah, je vzrok podražitve žitne cene in s tem tudi kruha. S tem vprašanjem se je pečal tudi ministrski svet na svoji zadnji seji in je izdal tozadevno naslednje ukrepe: Odstotek presejane moke se bo moral zvišati, t. j. od sedaj naprej se bo morala uporabiti pri izdelavi kruha vsa moka, ki jo vsebuje žito. Vlada hoče in zahteva, da se vsa moka, katero je možno pridobiti iz žita, uporabi pri izdelavi kruha. Sedaj se pri mletju žita odstranjuje običajno precejšen odstotek moke samo radi tega, ker je bolj temna, čeprav je zelo dobra za prehrano. Uporaba žita na način, ki ga ukazuje vlada, predvideva izdelavo tipa moke, ki bo nastal — poleg višjih vrst najfinejše moke — iz mešanice že imenovane črne moke s svetlejšo. Tako bo mogoča izdelava ljudskega kruha, katerega obliko bodo določala krajevna občinska oblastva in ki bo, v kolikor se tiče prebave in hranilne vrednosti, ravno tako dober kot je beli kruh, čeprav bolj črn. Da ne bo pri izdelavi nove vrste kruha nikakih zlorab, je smatrala vlada za potrebno, da določi meje, katerih ne smejo prekoračiti izdelovalci moke in kruha. Ljudski kruh ne bo smel poleg drugih prepovedanih snovi vsebovati po odstranitvi sedijevega kloruza 1.20 ½ pepela, ravnotako ne bo smela suha snov vsebovati nad 0.70% celuloze. Moka za izdelavo ljudskega kruha ne bo smela imeti več kot 1.15% pepela, za izdelavo belega kruha pa 0.70% pepela in 0.20% celuloze. Analitična kontrola bo poverjena le onim zavodom, ki bodo najbolj pripravni za tako delo, za katero bodo tudi jamčili.

Ljubljanska borza.

Dne 22. oktobra 1924.

Blago. Les: Škorete, 13 mm, polna mera, paralel. in sicer: 600 kosov od 30 cm širine, 600 kosov od 32 cm, 600 kosov od 33 cm, 600 kosov od 36 cm, fco meja 790 Din, deske III., 20, 25, 30, fco meja 530 Din den., smrekovi, jelovi hlodi, 4 m dolž., 30 do 60 cm prem., zdravi, fco naklad. post. bl. 300, orehovi krlji, od 2 m naprej, od 40 do 80 cm prem. prsne mere, zdravo blago, fco nakl. postaja za 100 kg, 5 vag., den. 100, bl. 105, zaklj. 100; črešnjevi krlji, od 2 m naprej, od 40 cm naprej prem. prsne mere, zdravo blago, fco nakl. post. za 100 kg den. 105; oglje Ia, vilano, fco meja den. 114. — Žito in poljski pridelki: Pšenica dom., fco Ljubljana, den. 380, bačka, par. Ljubljana bl. 435; koruza bačka, par. Ljubljana, bl. 335, koruza bačka, v storžih, fco Šid, bl. 127.50; oves bački, par. Ljubljana, bl. 320; laneno seme, fco Ljubljana, den. 675; pšenična moka »0« bas. bačka, fco Ljubljana, bl. 620. — Stročnice, sadje: fižol ribničan, očiščen b/n, fco Postojna tran. bl. 610, fižol ribničan, orig., fco Ljubljana, den. 460, fižol prepeličar, očiščen, b/n, fco Postojna trs. bl. 575, fižol prepeličar, orig., fco Ljubljana, den. 460, fižol mandolon, orig., fco Ljubljana, den. 350, fižol rujavi, orig., fco Ljubljana, den. 350.

Vrednote. 7% invest. pos. 1921 62, Celjska posojilnica den 209, Ljubljanska kred. banka, Ljubljana den. 220, bl. 231; Merkantilna banka, Kočevje den. 122, bl. 127; Prva hrvatska štedionica, Zagreb, den. 919; Slavenska banka d. d. Zagreb bl. 92; strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana den. 130, b. 149; Trbov. prem. dr., Ljubljana bl. 450; Združ. papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d. Ljubljana bl. 120; 4½% zast. listi Kranjske dež. banke bl. 17; 4½% kom. zadolžnice Kranjske dež. banke 89.

Tržna poročila.

Uršulinski sejem v Celju dne 21. t. m. je bil boljši od lanskega leta. Trgovcev je prišlo na sejem zelo mnogo, manj povoljen je bil obisk kupcev. Opaža se splošno pomanjkanje denarja. Okoličani so pripeljali letos na sejem zelo malo živil, kakor krompirja in zelja. Na ži-

vinski sejem se je postavilo 26 parov volov, 83 krav, 5 telet, 3 konje, 4 drobnice in samo 6 svinj. Cena živine je bila sledeča: Pri volih žive teže kg 13.10 do 14.50, pri kravah in teletih 10—12 Din. Stare krave so se prodajale kg po 8 do 8.50 Din.

Kolonijalni trg (Zagreb). Tendenca na svetovnem trgu se pretečeni teden ni spremenila. Sladkor nekoliko pada, cene drugih predmetov pa so trdne. Pri nas je položaj isti kot v inozemstvu z edino razliko, da devizni tečaji nekoliko vplivajo na razvoj cen. Pri sladkorju še ni gotovo, da se cene ne bodo dvignile. Kakor hitro se bodo tovarne sporazumele, se lahko računa z gotovostjo na povišek cen. Tudi nadaljnjo padanje cen ni izključeno. Na trgu kave je bila tendenca v pretečenem tednu izredno čvrsta ter so cene poskočile za nekaj šilingov. Ako se tečaj dinarja ne bode nadalje dvigal in ako nastopi preobrat v tendenci dinarja na njegovo škodo, se mora računati z nadaljnjim porastom cen. Cene rižu so v inozemski valuti poskočile. Amerikanska mast je poskočila vsepovsod in tudi pri nas. Cene fco kolodvor Zagreb fco embalaža so sledeče: kockasti sladkor 15, osješki sladkor v glavah 14.75, rafin. kristalni sladkor 13.50, nerafinirani kristalni sladkor 13.25, kava Rio navadna 24.50, Rio prima 45, Rio extra 46, Fraga Special 47, Centralamerika prima 45.50—46, a la Portorico 45.50, Salvador 64, Caracas 65, Portorico boljša 74, riž Burma 7.75, 800 B 11.25, laški Gigante glaziran 9.75, amer. mast v sodih à 50 kg 32.25, à 170 kilogr. 32.10, namizno olje prima, v sodih à 50 kg 25.25, v zabojih à 2 posodi à 25 kg 25, olje Shogu v železnih sodih 25, čokolada Maner 98 ena petinka 52, francoska ena petinka 55, cacao holandski v sodih à 50 kg 25, v paketih à 5 kg 27, pol kilogr. 30, cimet 40, holandska kumna 30, poper Singapore 28, čaj Ceylon 72, Ningchov 44, Monino 54, mandlji 46, rozine v zabojih à 10 kg 24, paprika prima huda 40, secunda huda 25.

Dunajski živinski sejem (20. t. m.). Dogon 2687 glav; od tega domačih 900, iz Madžarske 1043, iz Češkoslovaške 110, iz Jugoslavije 406, iz Rumunije 150 in iz Nemčije 78. Ker je bila ponudba manjša, so cene volom poskočile za 1000 do 1500 aK pri kg žive teže. Ostale cene nespremenjene. Notirajo za kg žive teže v tisočih aK: voli 13.5—21 (21.5), biki 14 do 18, krave 13 do 17, slaba živina 7 do 18.

Cene na Norveškem. Indeksne številke na Norveškem so znašale koncem julija t. l. (koncem avgusta t. l.) za veletrgovino 263.9 (256.6), za detajlno trgovino 266.4 (259.4) in za preživljanje 249 (253).

GOSPODARSKE PRILIKE V NEMČIJI V MESECU SEPTEMBRU T. L.

Začetkom meseca septembra t. l. je bilo življenje v trgovskih, industrijskih in bančnih krogih precej živahno. Vendar se pa nade, katere so se stavile glede porasta kupčij na sklepe londonske konference, niso izpolnile. Gospodarski krogi so še nadalje rezervirani in čakajo na dotok iz odobrenih inozemskih kreditov.

Cene. Pomanjkanje kreditov in likvidnega denarja se jako občuteva. To je tudi glavni vzrok za stagnacijo kupčij. Dasi vse stremi za tem, da se cene v Nemčiji splošno znižajo, vendar se je moralo koncem mesece septembra t. l. ugotoviti, da se je preživljanje zopet podražilo. Zaradi primerjanja navajamo cene v veletrgovini po predvojnih cenah leta 1913 in po stanju cen v mesecih avgustu in septembru t. l.

Cena posameznim blagovnim skupinam leta 1913 = 100:

1. Premog, železo, kovine, stavbni material, olje, leta 1924: avg. 132.08, sept. 133.54, zvišano za 1.1;
2. tekstilno blago, l. 1924: avg. 241.03, sept. 245.45, zvišano za 1.8;
3. kože, leta 1924: avg. 95.15, sept. 103.19, zvišano za 8.5;
4. žito, moka in krompir, leta 1924: avg. 83.08, sept. 96.50, zvišano za 16.20;
5. meso, ribe, mast, mleko, sladkor, leta 1424: avg. 100.46, sept. 108.25, zvišano za 7.8;
6. povprečne cene vsega blaga, l. 1924: avg. 123.25, sept. 129.05, zvišano za 4.7.

Premog. Na Westfalskem se je položaj nekoliko izboljšal. Kriza še traja, pričakuje pa se znižanje cen tekom meseca oktobra t. l. Posebno se insistira na znižanju železniške tarife, ki naj omogoči izvoz na Holandsko in v Švico. Dasi se je delo v nekaterih rovih ustavilo, vendar se produkcija v ostalih rovih zvišava. Povprečna dnevna produkcija se je v mesecu septembru zvišala od 285.444 ton na 303.397 ton.

Tudi v Gornji Šleziji kaže produkcija v mesecu septembru napram produkciji v mesecu avgustu znaten napredek. Največ premoga se izvozi na Češkoslovaško in v Avstrijo. Stanje produkcije briketov v Srednji Nemčiji je povoljno.

Kalijeva industrija. Stanje je povoljno. Promet v državi in izvoz v inozemstvo stalno rasteta. Preje odpuščeni delavci se v nekaterih tovarnah vračajo na delo.

Železna industrija je polagala velike nade na sklepe londonske konference. Živahnost prvih dni je kmalu pojenjala. Trg je popolnoma mrtev. Domači kupci so rezervirani, ker pričakujejo znižanje cen vsled pocenitve premoga in znižanja železniških tarif. Poleg tega so vplivala na zadrževanje naročil tudi časopisna poročila, da bo država prevzela urejevanje cen življenjskih potrebščin. Ta poročila je vlada pozneje dementirala. Produkcija se ni zvišala, ampak preje zmanjšala. V krogih veleindustrije se trdi, da donaša vsaka produkcija izgubo. Tako se je prodajala tona paličnega železa po 120 mark, tovarno je pa stala 130—150 mark. Opaža se stremljenje, da se fabrikacija zniža na obseg nujne potrebe, da se tako preprečijo nadaljnje izdatne izgube.

V izvozni trgovini je položaj neizpremenjen. Nemško blago je še vedno v svoji ceni nad svetovno pariteto. Dokler nemška industrija ne bo razpolagala s cenenim kreditom, ji ne bo mogoče tekmovati z inozemstvom.

Stavijo se velike nade na zvišanje izvozne trgovine, ko se realizirajo obetani inozemski krediti, poceni premog in zniža železniška tarifa.

(Konec sledi.)

Dobava, prodaja.

Dobave. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 27. oktobra t. l. pri upravi Stalne vojne bolnice v Ljubljani glede dobave živeža in drugih potrebščin (pogoji itd. na vpogled pri upravi te bolnice). — 11. novembra t. l. pri ravnateljstvu drž. železnic v Zagrebu glede dobave tekstilnega materiala. — 13. novembra t. l. pri ravnateljstvu drž. železnic v Ljubljani glede dobave delov za vzdrževanje signalov ter glede dobave predmetov za signalne in varnostne naprave. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled. (Št. 10.495.)

Državna borza dela v Mariboru (18. okt.). Od 12. do 18. oktobra t. l. je bilo pri tej borzi 105 prostih mest prijavljenih, 200 oseb je iskalo dela; v 63 slučajih je posredovala borza uspešno in 9 oseb je odpotovalo; od 1. januarja do 18. oktobra pa je bilo 6170 prostih mest prijavljenih; 8345 oseb je iskalo dela; v 2796 slučajih je borza posredovala uspešno in 1321 oseb je odpotovalo. — **Delo iščejo:** 24 hlapcev, 6 oskrbnikov, ekonomov, 1 gozdar, 19 viničarjev, 3 rudarji, 2 vrtnarja, 1 kamnosek, 7 kovačev, 4 železostrugarji, 2 kleparja, 16 strojnih ključavničarjev, 2 mehanika, 2 monterja, 4 elektrotehniki, 5 sedlarjev, 3 tapetniki, 28 krojačev in šivilj, 2 modistki, 9 peric, 8 čevljarjev, 3 brivci, 17 pekov, 1 pivovarilec, 1 slaščičar, 5 mesarjev, 16 natakaric in natakarjev, 7 hotel. sobaric, 7 zidarjev, 2 slikarja, 2 tesarja, 14 slug, 57 tovarniških in pomožnih delavcev in delavk, 3 kurjači, 22 trgovskih sotrudnikov, sotrudnic, 5 kontoristk, 1 kočijaž, 2 pisarniški moči, 1 hišnica, 119 gospodinj, kuharic, služkinj, sobaric, varušk, postrežnic, 2 učiteljici, 10 vzgojiteljic, 34 vajencev in vajenk. — **Delo je na razpolago:** 80 hlapcem in deklam, 3 viničarjem, 2 majerjema, 200 rudarjem, 1 vrtnarju, 1 steklarju, 1 monterju za uredbo parne kurjave, 1 ključavničarju, 4 cirkularistom, 1 usnjarju, 4 čevljarjem, 4 krojačem, 1 slaščičarju, 1 slugi, 1 pisarniški moči (moški), 26 vajencem, 1 učiteljici, 2 vzgojiteljicama, 2 varuškama, 3 izdelovalkam kravat, 1 kontoristki z znanjem srbohrvaščine, 1 šivilji, 2 raznašalkama časopisov, 10 tovarniškim delavkam, 5 postrežnicam, 10 kuharicam, 17 služkinjam, 3 gospodinjam, 1 fotografski vajenki.

Važno za trgovce!

Izšla je

Blasnikova

Velika Pratika

za navadno leto 1925,

ki ima 365 dni.

Velika Pratika je najstarejši slovenski kmetijski koledar, ki je še danes najbolj vpoštevan in zahtevan od vsake slovenske rodbine.

Stane v nadrobni prodaji Din 5·—.

Trgovci dobe pupust tako, da je čeden zaslužek zasiguran.

Naroči se pri:

J. Blasnika nasled.

tiskarna in litografični umetniški zavod

v Ljubljani, Breg št. 12

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode

Točna in solidna postrežba

Zahtevajte cenik!

NA VELIKO!

Priporočamo: galanterijo, nogavice, potrebščine za čevljarje, sedlarje, rinčice, podloge (belgier), potrebščine za krojače in šivilje, gumbe, sukanec, vezenino, svilo, tehtnice decimalne in balančne najceneje pri

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja

PREMOG

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15, II. nadstr.

TISKARNA „MERKUR“

Trg.-ind. d. d.

LJUBLJANA

Simona Gregorčičeva ulica št. 13

Tiska časopise, posetnice, knjige, brošure, letake, cenike, pravila, lepake, vse trgovske in uradne tiskovine itd. v eni in v več barvah

Lastna knjigoveznica

Telefon št. 552

Račun pri pošt. ček. zavodu št. 13.108

TEODOR KORN

LJUBLJANA

POLJANSKA CESTA ŠT. 3.

Krovec, stavbeni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vodovodov.

Naprava stelovodov. — Kopališke in klosetne naprave.

Izdelovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med vsake velikosti, kakor tudi posod (škatle) za konserve.

A. VICEL

Maribor, Glavni trg 5

trgovina s hišnimi potrebščinami emajlirano, pločevinasto in ulito posodo, porcelanasto, kameninasto in stekleno robo.

Na debelo! Na drobno!

Razširjajte „Trgovski list“!

Pristopajte kot član k društvu »TRGOVSKA AKADEMIJA«!

Ljubljanska kreditna banka

Delniška glavnica: Din 50,000.000·—

Rezervni zakladi ca. Din 10,000.000·—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

AGENCIJA: Logatec

Brzojavni naslov: BANKA LJUBLJANA

Telefon št. 261, 413, 302, 503 in 504

SE PRIPOROČA ZA VSE V BANČNO STROKO SPADAJOČE POSLE

Lastnik in izdajatelj: »Merkur«, trgovsko-industrijska d. d., Ljubljana. — Odgovorni urednik F. JERAS. Tisk tiskarne »Merkur«, trgovsko-industrijske d. d.